

Prof. dr hab. Grażyna Barbara Szewczyk

Uniwersytet Śląski

Biurow Obsługi Wydziału Neofilologii

Wpłynęło dnia 2.06.2020r.

Podpis

OCENA DOROBKU NAUKOWEGO, DYDAKTYCZNEGO I ORGANIZACYJNEGO

DR JOANNY CYMBRYKIEWICZ

Dr Joanna Cymbrykiewicz jest pracownikiem naukowo-dydaktycznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i absolwentką uczelni. Po ukończeniu studiów magisterskich na kierunku filologii duńskiej (2002) podjęła studia doktoranckie, uzyskując w 2007 roku na podstawie pracy pt. *Motyw śmierci we współczesnej poezji duńskiej* napisanej pod kierunkiem prof.dr hab. Marii Krysztofiak-Kaszyńskiej dyplom doktora nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa. Od 2017 roku pracuje na etacie starszego wykładowcy w Katedrze Skandynawistyki UAM. W 2019 roku, spełniwszy formalne wymogi, przedstawiła monografię pt. *Biografia jako pretekst. Modele współczesnych duńskich biofikcji* (Wydawnictwo Neofilologii UAM w Poznaniu, Poznań 2019, str.236) jako podstawę postępowania habilitacyjnego.

Ocena osiągnięcia naukowego

Monografia poznańskiej skandynawistki Joanny Cymbrykiewicz pt. *Biografia jako pretekst. Modele współczesnych duńskich biofikcji* jest pierwszą na gruncie polskim publikacją proponującą nowe odczytanie powieści biograficznych trzech autorów współczesnej literatury duńskiej. W modelach interpretacyjnych sięgnęła do najnowszych teorii fikcji sytuujących się na przecięciu się nauki o literaturze, genologii, teorii kultury, filozofii i estetyki. Zdając sobie sprawę, że wtopiona w dyskursy postmodernistyczne refleksja nad relacjami łączącymi świat fikcji ze światem rzeczywistym może prowadzić do przesunięcia lub przekształcenia przyjętej perspektywy badawczej, autorka monografii stara się wypracować naukowe instrumentarium oparte na fundamencie jednoznacznych pojęć i kategorii. Zawarte w tytule rozprawy określenia, biografia jako pretekst i biofikcja,

sygnalizują pole dociekań obejmujących z jednej strony zagadnienie gatunkowości, z drugiej próbę spojrzenia na biografię literacką jako na pretekst określający strategię narracyjną autora i sposób przedstawiania historycznej rzeczywistości.

Sięgając do stosunkowo popularnego w teoriach postmodernistycznych pojęcia biofikcji uniknęła wyraźnego rozróżnienia między gatunkami literackimi cechującymi się zjawiskami takimi jak metafikcja, faktograficzność, quasi-fikcja czy surfikcja, dostarczyła też odbiorcy klucza do odbioru biograficznych powieści. Pojęcie biofikcji, którego użył w swoim eseju Alaine Buisine w 1991 roku stało się w krótkim czasie na tyle pojemne, że sięgnęli do niego badacze europejscy i Amerykanie nazywając tym terminem utwory prozaików, dramaturgów i poetów, które wymykały się jednolitej przynależności gatunkowej z uwagi na swój „hybrydyczny” bądź pograniczny charakter. W wielu pracach na ten temat można odnotować szczególną chęć zawładnięcia otwartością gatunkowo nowej formy, na co zwraca uwagę Joanna Cymbrykiewicz, wyjaśniając, iż „powstanie terminu zostało podyktowane potrzebą całościowego i niewykluczającego określenia praktyk biofikcjonalnych” i że biofikcja jest „z gruntu formą postmodernistyczną”.

Refleksja nad wyróżnikami dzieła biofikcjonalnego prowadzi badaczkę do konkluzji, iż biofikcja czyli fikcja biograficzna jest raczej praktyką literacką niż gatunkiem, praktyką, która „realizuje w wybranej przez autorze formie”, i której transgatunkowy charakter „nie pozwala na jednoznaczną kwalifikację genologiczną” (s.30). Szkoda, że badaczka rozważając ten problem nie odniosła się do pojęcia „możliwych światów” Thomasa Paveła w jego teorii wyjaśniającej kwestię referencyjnych odniesień fikcji, nie podjęła też polemiki z konstruktywistą S. S. Schmidtem preferującym spojrzenie na fikcję i rzeczywistość z perspektywy sytuacji komunikacyjnej. Rodzi się w tym związku pytanie, w jakim stopniu uchylanie się od operowania pojęciami gatunkowymi, które były jednym z fundamentów literackiego porozumienia, wpływa na formowanie się postmodernistycznych koncepcji dotyczących kryzysu komunikacji literackiej i gatunku powieści. Mimo, iż autorka monografii nie wypowiada się na temat sygnalizowanych- niekiedy tylko w tle rozważań- współczesnych ujęć i praktyk pisania biografii, zdefiniowane w pierwszej części monografii cele i narzędzia badawcze dowodzą świadomości metodologicznej i wskazują na nowoczesne wzorce interpretacyjne. Autorka formułuje główne tezy w nawiązaniu do współczesnych teorii literackiej gatunkowości, omawia stan badań nad zagadnieniem

biofikcji, referuje koncepcje Iny Schabert i Moniki Latham oraz stanowisko Amerykanina Michaela Lackeya. Refleksja nad gatunkiem biograficznej powieści i jego transformacją jest dla niej punktem wyjścia do przedstawienia własnego poglądu. Wychodzi po pierwsze z założenia, że biofikcja, będąca, „reakcją na niemożliwość zbudowania wiarygodnego świata przedstawionego”, odgrywa rolę pretekstu, pozwalając autorowi przedstawić własną projekcję protagonisty i wyeksponować w fabule te elementy „które łączą, wykreowaną przez niego przeszłość z teraźniejszością” (41). Innymi słowy w biofikcji „dokonuje się aktualizacja tego, co historyczne i tego, co mityczne”, a „sfabularyzowana” postać historyczna staje się pretekstem do podkreślenia określonych wartości i poglądów autora.

Wprowadzając pojęcie „biografii pretekstowej” używane w badaniach nad typologią biografii historycznych już w latach siedemdziesiątych 20. wieku dr J. Cymbrakiewicz, wyraźnie określa obszar swoich teoretycznych dociekań, wyjaśnia też, dlaczego w opisie różnorodnych zjawisk narracyjnych stosuje terminologię G. Genette’a, duńskiego kulturoznawcy A. Henriksena i rosyjskiego filologa i antropologa M. M. Bachtina. Stąd pojawia się w katalogu używanych przez badaczkę terminów i pojęć figura literacka pełniąca zgodnie z rozumieniem Michaela Lackeya rolę „nośnika treści istotnych”, czas fabularny i czas narracji rozumiane jako podwójna czasowość, rodzaje narracji (np. homo- i heterodiegetyczna narracja), kategorie focalizacji i polifoniczności.

Ustalenia zawarte we wstępnych dywagacjach genologicznych są spójne i dowodzą uporządkowanej wiedzy Habilitantki z dziedziny współczesnego literaturoznawstwa i kulturoznawstwa, przede wszystkim jednak umiejętności skoncentrowania się na głównym przedmiocie badań. Część wstępną można też potraktować jako kompendium wiedzy o biofikcji i biografii w różnych teoretycznych ujęciach i jako drogowskaz wskazujący odbiorcy zagubionemu w labiryncie postmodernistycznych koncepcji kierunek poszukiwań.

W **drugim rozdziale** rozprawy pani dr Joanna Cymbrykiewicz szkicuje wyraziste tło dla odczytań wybranych tekstów i prezentuje przemiany poetyki pisarstwa biograficznego w Danii w ujęciu historycznoliterackim. Chronologicznie omówione nurty w duńskiej biografistyce począwszy od tzw. „przełomu nowoczesnego” w drugiej połowie 19. wieku i kończąc na pierwszym dziesięcioleciu 21. wieku zaznajamiają z wypracowanymi przez badaczy tego gatunku i autorów Georga Brandesa i Vilhelma Andersena wyróżniki ich

warsztatu pisarskiego i metody ewoluujące w stronę eksperymentowania z formą. Poznańska badaczka, doceniając znaczenie ich utworów dla rozwoju biografistyki w całym kraju, nie waha się użyć stwierdzenia, iż „pod względem nowatorstwa biografia duńska znajdowała się na początku 20. wieku w awangardzie”, a niezauważony przez europejskich badaczy brandesowski sposób prowadzenia narracji i styl artystyczny stworzył podwaliny pod powstanie „nowej biografii”. Rozdział ten ma, moim zdaniem, dużą wartość poznawczą, zarówno w warstwie rekonstrukcji zapomnianych faktów i w charakterystyce wielorakich gatunków biografii, jak i w próbie ich usystematyzowania i uchwycenia różnic między tradycyjnymi sposobami budowania światów opowieści biograficznych a tymi, które włączone zostały w krąg pisarstwa postmodernistycznego. Przywołując głosy duńskich krytyków i krytyczek z lat osiemdziesiątych (tzw. zwrot biograficzny) i 90. dwudziestego wieku (okres eksperymentów) badaczka odnotowuje nie tylko najważniejsze prace historycznoliterackie i debaty na ten temat, ale poddaje refleksji opowieści biofikcyjne poświęcone np. zapomnianym postaciom kobiet, dokonuje też przeglądu najważniejszych biografii naukowych, autobiografii alternatywnych i utworów autofikcyjnych. Wnioski płynące z lektur dotyczą powinowactw gatunku biografii z powieścią rozwojową i powieścią o artyście, interakcji autora z czytelnikami, przemieszania elementów referencyjności i fikcji w fabule i nowych trendów w duńskiej biografistyce po 2000 roku. Zdaniem badaczki, dopiero w ostatnich dziesięcioleciach 20. wieku pisarze zrywają z tradycyjną narracją biograficzną i preferują nową pisarską praktykę. Można jednak odnieść wrażenie, - w tym miejscu pozwolę sobie na polemikę z tezami Habilitantki- iż trudno jest z uwagi na dość płynne wzorce narracyjne cechujące omawiane utwory, wytyczyć granicę między tradycyjną narracją powieściową a biofikcją. Tworzenie przez autorów własnej matrycy interpretacyjnej życia protagonisty podporządkowanej współczesnemu pretekstowi i stanowiącej jeden z istotnych wyznaczników biofikcji nie jest przecież wyłącznie wyróżnikiem praktyki pisarskiej w literaturze 21. wieku. Świadoma ograniczeń, jakie łączą się z terminem biofikcji, autorka monografii przyznaje, iż „biofikcje stanowią obszerną i niejednorodną grupę, w której mieści się zarówno silna frakcja utworów reprezentujących sprawdzone modele powieści biograficznych[...] jak i coraz bardziej rozpowszechniona grupa biofikcji eksperymentalnych, w których protagonista stanowi pretekst do rozważań egzystencjalnych czy filozoficznych”.(s. 84). Szansa więc stworzenia jednego terminu obejmującego wszystkie współczesne zjawiska literatury biograficznej wydaje się wątpliwa,

jeżeli miałyby być to termin niezbudowany na zaprzeczeniu, na jakim opierają się pojęcia referencjalności i fikcji czy prawdy i zmyślenia. Większość czytelników nadal jest bowiem w stanie odróżnić fakt i fikcję, nawet jeżeli linie graniczne między fikcyjnym dyskursem narracyjnym i dyskursem historycznym świadomie są w narracji zacierane. I jeszcze jedna uwaga. Omawiając współczesną powieść biograficzną Petera Tudvada z 2013 roku opartą na biografii Kierkegaarda, autorka monografii porównuje ją z biografią życia filozofa, napisaną przez Georga Brandesa. Interesujące zestawienie dwóch tekstów pochodzących z różnych epok niepotrzebnie podsumowane zostaje próbą ich wartościowania. W ocenie nie podpartej analizą tekstu pojawiają się banalne określenia, w rodzaju „narracji brakuje lekkości i pasji cechującej biografię Kierkegaarda [chodzi o biografię autorstwa Georga Brandesa]” a „walor poznawczy i referencjalny zdecydowanie przeważa nad fikcyjnym i „rozrywkowym” (85), które nie korespondują z naukowym stylem całości.

Teoretyczne rozważania Habilitantki są ważne dla zrozumienia przyjętego przez nią modelu postępowania badawczego i interpretacji trzech wybranych powieści biograficznych w **trzeciej części rozprawy**. Zdefiniowane w części pierwszej dysertacji wyróżniki biofikcji są dla badaczki ramą, w której sytuuje swoje odczytania utworów. Chodzi o przełożone na język polski powieści, powieść Dorrit Willumsen o życiu Madame Tussaud i Peera Hultberga o Fryderyku Chopinie oraz o biofikcję Stiga Dalagera o Hansie Christianie Andersenie. Wszystkie są narracjami biograficznymi dokumentującymi i fabularyzującymi życie sławnych europejskich artystów w osiemnastym i dziewiętnastym wieku. Utwory Willumsen i Hultberga powstały w latach osiemdziesiątych 20. wieku i mimo iż oboje zadebiutowali na początku lat sześćdziesiątych ich warsztaty artystyczne są zgoła odmienne. Powieść najmłodszego w tym gronie pisarza S. Dalagera pochodzi z 2012 roku. Uwaga badawcza autorki monografii koncentruje się najpierw na podkreśleniu różnic w sposobie prowadzenia narracji, konstruowania warstw fabuły, i portretowania postaci protagonistów ze wskazaniem na zdarzenia fikcyjne i referencyjne w fabule. W kolejnych podrozdziałach prezentuje wnikliwą, obudowaną krytyczną refleksją analizę trzech modeli biofikcji, ujawniając w nich elementy wspólne i typowe dla biofikcyjnej praktyki pisarskiej trojga autorów.

Badaczkę interesują także ukryte pod konstrukcją narracyjnej fabuły obrazy i symbole, zdaje sobie jednak sprawę, iż ich rozszyfrowanie wymaga, innego niż kod biofikcji klucza.

Próbując rozwiązać ten problem, sięga do koncepcji dzieła otwartego, nazywając pakt zawierany między dziełem biofikcjonalnym a czytelnikiem „paktem podwójnym”, „paktem fikcjonalno-referencjalnym”. Badacz francuski Philippe Lejeune uważał, iż biografia podobnie jak autobiografia są tekstami referencjalnymi, których celem nie jest proste prawdopodobieństwo, lecz obraz rzeczywistości „podobny do prawdy”. Twierdził także, – i z tym twierdzeniem należy się zgodzić- że teksty biograficzne zakładają to, co nazywa paktem referencjalnym, to znaczy że wskazują zarówno na sferę rozpatrywanej rzeczywistości jak i na zasady i stopień pożądanego w tekście podobieństwa. W monografii Joanny Cymbrykiewicz mowa jest o pakcie podwójnym, w którym fikcja i referencjalność są pełnoprawnymi uczestnikami narracji, a postać protagonisty jest podmiotem trudnym do „zweryfikowania”. Badaczka ma w pewnym sensie rację, proponując pojęcie „podwójności paktu”, świadoma jest bowiem problemów jakie łączą się z kwestią określenia granic fikcji i faktu we współczesnej opowieści biograficznej, gdzie świat rzeczywistości zewnętrznej jest coraz bardziej rozbity i coraz bardziej uwydatnia strukturę fikcyjną tekstu. Z drugiej jednak strony nie sądzę, by termin ten mógł funkcjonować w interpretacji sfabularyzowanych biografii z lat osiemdziesiątych 20 w. jako jeden z wyróżników szeroko rozumianego gatunku biofikcji.

Odnosząc się do analizy zachowań protagonistki Marii z powieści biograficznej D. Willumsen, zgadzam się z iż w nakreślonym przez pisarkę portrecie artystki Madame Tussaud dostrzec można wizerunek współczesnej kobiety. Jednak stwierdzenie badaczki, iż utwór można odczytywać jako tekst o kobiecie współczesnej, jest moim zdaniem nadiinterpretacją. Poznańska skandynawistka „widzi” w historycznej postaci Marii „kontrowersyjną postać historyczną” i zarazem modelową kobietę współczesną. Należałoby jednak postawić pytanie, co oznacza użyte w analizie wyrażenie: modelowa kobieta współczesna. W powieściowej fabule opowiedziana jest biografia utalentowanej, żyjącej na przełomie osiemnastego i dziewiętnastego wieku rzeźbiarki, artystki kreatywnej, wykorzystującej w naznaczonych przez wydarzenia epoki realiach społecznych, w miarę możliwości, swój potencjał twórczy i podążającej drogą samorealizacji. Nie sądzę jednak, iż postać Madame Tussaud jest postacią modelową „odzwierciedlającą dylematy współczesnej kobiety”. Wychodząc z takiego założenia, badaczka osadza interpretację powieści w siatce mitów kulturowych dotyczących kobiecości, co może oznaczać, że kobiety niezależnie od

rzeczywistości historycznej, w której żyją, uwięzione są w narzuconych im męskich wyobrażeniach o kobiecie, w projekcjach czy konstruktach „wiecznej kobiecości”. Proponowana przez Habilitantkę perspektywa feministycznego dyskursu w spojrzeniu na postać historycznej Marie wykreowanej przez D. Willumsen, nie przekonuje. W przeciwieństwie do różnych form dekonstruktywizmu czy postmodernizmu współczesna krytyka feministyczna proponuje inne sposoby rozumienia podmiotowości, nie eksperymentując w dziedzinie pojęć (np. kobiecego ciała w męskiej kulturze) czy metafor. Ciało jako materia nie jest obiektem do rozmyślenia, ale raczej procesem materializacji unaocznionym w „ przedstawieniu”, w powtarzaniu, w cytowaniu przez podmiot rodzajowych norm. Nie wiadomo, o jaką koncepcję feminizmu chodzi autorce monografii. W latach, kiedy duńska pisarka pracowała nad powieścią, fala zorganizowanych buntów kobiet przeciw strukturze patriarchy, przeminęła. W dyskursie feminologicznym przełomu lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych 20. wieku dekonstrukcja kategorii „kobieta” przyjęła nowe, dynamiczne formy, zdominowane przez oparte na dychotomii koncepcje podmiotu wykluczonego i solidarne strategie emancypacyjne. Niezależnie od propozycji interpretacyjnej, nie podpartej głębszą refleksją o kobiecej tożsamości we współczesnej myśli feministycznej, poznańska skandynawistka proponuje spojrzeć na postać protagonistki, jako tej która, która poświęca się sztuce i która z pasją realizuje swoją marzenia i życiowe plany. Powinnowactwo z postaciami kobiecymi w powieści *künstlerroman* wydaje się bliższe poszukiwaniom pretekstowych tropów, niż zaprezentowany w rozprawie feministyczny model interpretacji utworu D. Willumsen.

Inną perspektywę badawczą wprowadza dr J. Cymbrykiewicz w interpretacji biofikcyjnej opowieści Peera Hulteberga o Chopinie i jego dzieciństwie. Wychodząc z założenia, iż opowieść ta jest dla duńskiego pisarza jest pretekstem do narysowania autoportretu, wizerunku pisarza nacechowanego innością i poczuciem wstydu, stara się odstąpić w analizie tekstu wielość jego warstw, na które składają się wyróżniki kompozycji (fragmentaryczność), język, relacje między fikcją a rzeczywistością, tryby narracyjne (np. intertekstualność, wielogłosowość, focalizacja), dobór wątków i motywów. Zastosowanie składników psychoanalizy i psychologii w odczytywaniu tematyki powieści z „pozorną referencjalnością” i w rozszyfrowaniu jej pretekstowości, dowodzi, iż badaczka

konsekwentnie posługuje się pojęciami i kategoriami zdefiniowanymi w teoretycznej części pracy i że konkluzje obudowuje naukową argumentacją.

Także odczytywanie biofikcji Stiga Dalagera, będącej próbą udokumentowania najważniejszych wydarzeń w biografii H. Ch. Andersena podparte jest solidną konstrukcją warsztatową i refleksją na temat gatunkowości utworu, – podobnie jak w interpretacjach biograficznej opowiesci o Madame Tussaud, tak i w tym przypadku biofikcja posiada wiele cech wspólnych z gatunkiem *künstlerroman* – kompozycji i narracji. Interesujący jest również proponowany przez badaczkę model analizy. Punktem wyjścia jest wprowadzona przez autora podwójna perspektywa czasowa i podwójny narrator, pierwszy opowiadający młodość artysty i drugi narrator zabierający głos pod koniec jego życia. Wyróżniki biofikcji służą nie tylko rekonstrukcji życia Andersena, ale pozwalają odbiorcy zastanowić się nad kondycją człowieka współczesnego poszukującego szczęścia, pragnącego uznania i realizacji swych pragnień. Przywołana w tym kontekście koncepcja szczęścia kulturoznawczynie Julii Annas otwiera przestrzeń utworu na wielość odczytań i zrozumienia transformacji tego motywu w życiu artysty i w jego twórczości.

Teoretyczna refleksja Habilitantki na temat gatunkowości biofikcji i jej pograniczy, referencjalności i fikcjonalności, zawarta we wstępnych rozdziałach rozprawy, znalazła rozwinięcie i zastosowanie w analizach i modelach interpretacyjnych wybranych utworów. Określone w pierwszej części rozprawy kategorie pretekstowości, trybów narracyjnych, podwójnej czasowości, podwójnego paktu z czytelnikiem, figury literackiej czy wielogłosowości tworzą wraz z propozycjami interpretacji różnych tematycznie, gatunkowo spowinowaconych ze sobą utworów spójną całość. Monografia dr Joanny Cymbrykiewicz spełnia wymogi stawiane rozprawie habilitacyjnej. Prezentowany w niej warsztat naukowy cechuje rzetelność, umiejętność zastosowania instrumentarium pojęciowego i znajomość współczesnych dyskursów literaturoznawczych i kulturoznawczych. Warto w ocenie rozprawy podkreślić także inne jej walory. Zarówno część teoretyczna monografii jak i szczegółowe analizy tekstów usytuowane są na pograniczu literaturoznawstwa, psychologii, antropologii, historii i kulturoznawstwa. Przywoływane przez badaczkę koncepcje i teorie tworzą sieć interdyscyplinarnych odniesień i interakcji, otwierając zagadnienie biofikcji na różne interpretacje. Krytyczno-eksperymentalny charakter rozprawy budzi chęć polemizowania z kilkoma jej tezami, a z drugiej strony

zachęca do dalszych poszukiwań w podjętym przez badaczkę temacie. Dzięki jednolitemu stylowi naukowemu i starannej polszczyźnie rozprawa dr Joanny Cymbrykiewicz inspiruje również do zajęcia się poza-dyskursywnymi wymiarami dzieła literackiego.

Ocena pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

W nurcie poszukiwań badawczych dr Joanny Cymbrykiewicz można dostrzec wyraźnie zaznaczające się trzy obszary tematyczne. **Pierwszy krąg** obejmuje badania nad litanijną poezją Skandynawii począwszy od średniowiecza i kończąc na latach trzydziestych 20. wieku. Badania prowadzono w ramach projektu NCN pod kierownictwem dr hab. Witolda Sadowskiego na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego. Poznańska skandynawistka uczestniczyła w nich w latach 2014-2018. Rezultatem kwerend i zespołowej pracy były **trzy artykuły** opracowane wspólnie z uczestniczkami grantu w języku duńskim i angielskim i opublikowane w czasopiśmie „Nordica” oraz w zbiorowym tomie. Zebrane doświadczenia pozwoliły Joannie Cymbrykiewicz poszerzyć obszar zainteresowań naukowych, ugruntować wiedzę teoretyczną i zorganizować warsztat badawczy. Systematycznie zainteresowania współczesną, postmodernistyczną poezją duńską stały się motywacją do jej zgłębiania i analizowania. W **drugim kręgu** rozpoznawanych systematycznie problemów z dziedziny literauroznawstwa i historii literatury znalazła się współczesna duńska poezja modernistyczna i postmodernistyczna. W 2007 roku poznańska skandynawistka ukończyła napisaną pod kierunkiem prof. dr hab. Marii Krzysztofiak-Kaszyńskiej rozprawę doktorską pt. *Motyw śmierci we współczesnej poezji duńskiej*. Monografię wyróżniono nagrodą indywidualną JM Rektora UAM; w 2009 roku ukazała się w druku. Po uzyskaniu stopnia doktora nauk humanistycznych w centrum zainteresowań badawczych dr Cymbrykiewicz znalazły się **różne gatunki współczesnej prozy duńskiej, zarówno krótkie formy prozatorskie jak i powieści biograficzne i biografie naukowe składające się na kolejny nurt jej poszukiwań**. W latach 2011 -2018 badaczka opublikowała osiem artykułów w czasopismach punktowanych z list B i C, dwa w języku angielskim, dwa w języku polskim, cztery w języku polskim. Ich tematyka sygnalizuje obszar tematyczny, który stał się przedmiotem szczegółowych analiz w ukończonej w 2019 roku rozprawie habilitacyjnej. Jeden z przyczynków podejmuje zagadnienie narratywizowania ludzkiego życia w biografii w oparciu o model dyskursywnej analizy powieści D. Willumsen o Madame

Tussaud. Dwa teksty poruszają problem tożsamości artysty; w pierwszym chodzi o postać Chopina w biofikcji Peera Hultberga pt. *Preludia*, drugi rozważa kwestię tworzenia i dekonstrukcji tożsamości w powieści biograficznej Stiga Dalagera. Z kolei w publikacji z 2016 roku badaczka zajęła się sposobem przedstawiania postaci historycznych w biofikcyjnej prozie, porównując narracyjny portret bohaterki Marie Grubbe w powieści Lone Hoørslev z innymi literackimi obrazami tej postaci. Teoretyczna i historyczno-literacka refleksja o gatunku biografii stała tematem dwóch artykułów; w pierwszym opublikowanym w 2019 roku przybliżyła metodę pisarstwa biograficznego Vilhelma Andersena publikującego biografie na przełomie 19. i 20 wieku, w drugim omówiła opartą na zasadzie dekonstrukcji kompozycję nowel współczesnego duńskiego pisarza Helle Helle. Dr Joanna Cymbrykiewicz jest także autorką recenzji naukowej książki Birgitte Possing, jednej z najważniejszych publikacji o duńskiej biografii.

W czwartym kręgu zainteresowań badawczych poznańskiej skandynawistki znalazły się **teoria i praktyka przekładu**. Opublikowany w zbiorowej monografii o krytyce przekładu w 2017 roku artykuł w języku angielskim prezentuje analizę 8 przekładów łacińskiego hymnu maryjnego *Stabat Mater Dolorosa*, pierwszego z 1500 r. ostatniego z 1894 roku i jest pokłosiem międzynarodowej konferencji translatologicznej. Nawiązując do tematu podjętego w projekcie o poezji litaniijnej, badaczka umiejętnie łączy warsztat historyka literatury z warsztatem tłumacza. Przykładem wykorzystania tej umiejętności są jej studia nad zagadnieniem strategii przekładu i recepcji baśni Andersena, które stały się tematem kilku wystąpień i referatów wygłoszonych na międzynarodowych konferencjach i sympozjach, np. w Lund, w Greifswaldzie czy w Ciężeniu. Refleksji przekładoznawczej towarzyszy praktyka translatorska. Dr Joanna Cymbrykiewicz przełożyła w latach 2011 - 2019 dziewięć utworów popularnej literatury duńskiej na język polski, dowodząc, że zna nie tylko dobrze język duński, lecz że proces tłumaczenia jest także jej pasją, i ważny jest dla pogłębiania wiedzy o języku ojczystym. Z rozwojem kwalifikacji translatorskich idzie w parze jej działalność popularyzatorska, udział w wielu inicjatywach wydawniczych, np. w targach książki w Kopenhadze czy współpraca z oficynami Znak i WAB.

Podsumowując, należy stwierdzić, że 1. dorobek dr Joanny Cymbrykiewicz po uzyskaniu stopnia doktora obejmuje kilkanaście artykułów naukowych opublikowanych w większości w czasopiśmie punktowanych z list B i C, jedną recenzję zamieszczoną w roczniku *Folia*

Scandinavica Posnaniensa, oraz trzy publikacje w czasopismach (we współautorstwie), znajdujących się na liście ERIH.

Nie jest to wprawdzie dorobek ilościowo bogaty, należy jednak zaznaczyć, iż tematyka opublikowanych studiów, przyczynków i artykułów związana jest z główną dziedziną badań habilitantki, z literaturą duńską. Umiejętność zastosowania teoretycznej koncepcji w analizie tekstu i sięgnięcie do instrumentarium pojęciowego z różnych dziedzin współczesnej humanistyki, dobra znajomość języka duńskiego i dar popularyzowania rezultatów prowadzonych badań, to właściwości które charakteryzują warsztat naukowy Habilitantki i jej profil jako badaczki literatury i kultury skandynawskiej.

Kandydatka nie kierowała żadnym projektem naukowym, starała się jednak, wygłaszając gościnne wykłady na uniwersytetach Kopenhadze i w Greifswaldzie i odbywając kwerendy biblioteczne na uniwersytetach duńskich rozwijać współpracę z ośrodkami naukowymi i kulturalnymi w Niemczech i w Danii.

Ocena działalności dydaktycznej

Dr Joanna Cymbrykiewicz prowadzi zajęcia w ramach przewidzianych harmonogramem godzin w Katedrze Skandynawistyki; tematyka ćwiczeń i konwersatoriów koresponduje z kierunkiem jej zainteresowań naukowych. Prowadziła obok zajęć z praktycznej nauki języka duńskiego i literatury duńskiej, seminarium licencjackie i magisterskie oraz ćwiczenia z przekładu artystycznego. Brała udział w warsztatach translatorskich i w dyskusjach panelowych o literaturze duńskiej, uczestniczyła w konferencjach międzynarodowych w charakterze referentki i moderatorki sekcji, współredagowała dwukrotnie czasopismo *Folia Scandinavica Posnaniensa*, pełniła też funkcję promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim.

W konkuzji podsumowującej ocenę dorobku naukowego, organizacyjnego i popularyzatorskiego dr Joanny Cymbrykiewicz stwierdzam, że główne osiągnięcie naukowe Kandydatki, monografia pt. *Biografia jako pretekst. Modele współczesnych duńskich biofikcji* a także publikacje wchodzącymi w jego skład są podstawą do nadania jej stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie literaturoznawstwo. Pozostałe osiągnięcia naukowe, w tym kilka artykułów, które znalazły się na liście ERIH świadczą o jej rozwoju naukowym i

solidnym warsztacie naukowym. Popieram wniosek w sprawie nadania Kandydatce stopnia doktora habilitowanego.

Grzegorz Barbara Krawiec